

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Державна вища професійна школа ім. кап. Вітольда Пілецького в Освенцеми (Польща)
Університет економіки в Братиславі
Факультет економіки бізнесу в Кошице (Словацька Республіка)

**IV Міжнародна
науково-практична конференція
“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ”**

6-7 квітня 2022 р.

УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)

У66

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від 18 квітня 2022 року)*

У66

Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики: збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мукачево, 6-7 квітня 2022 р.). – Мукачево: МДУ, 2022. – 272 с.

***Відповідальний за випуск:** ФЕЄР Оксана – к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму, відповідальна за наукову роботу кафедри.*

***Технічний редактор:** ТОВТ Тетяна – к.е.н., доцент.*

У збірнику тез за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції, що проводилася кафедрою менеджменту, управління економічними процесами та туризму Мукачівського державного університету, висвітлюються погляди науковців, здобувачів освіти, представників державних органів влади та місцевого самоврядування, підприємницьких структур на актуальні проблеми управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів в сучасних умовах.

Матеріали структуровані в розрізі декількох напрямів досліджень: «Управління економікою держави в умовах глобальних перетворень»; «Особливості регіонального управління господарськими процесами»; «Управління економічними процесами суб'єктів господарювання»; «Фінансове регулювання та обліково-аналітичне забезпечення діяльності суб'єктів на мікро- та макрорівнях»; «Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю»; «Управління освітньою діяльністю у цифровому просторі»; «Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства».

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)

Матеріали конференції доступні для перегляду на офіційному сайті університету за адресою <https://msu.edu.ua/konferenciji-seminari/>

© Мукачівський державний університет, 2022
© Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму, 2022

Атрощенко Т.О. Управлінська культура керівника закладу дошкільної освіти: методичний контекст	218
Бондар Т.І. Управління інклюзивною освітою в Україні	220
Газдик М.М. Механізми формування професійної компетентності у майбутніх операторів з обробки інформації та програмного забезпечення у процесі фахової підготовки	223
Завербний А.С., Макарова Ю.С. Використання віртуальної реальності в освітньому процесі	227
Кучінка Т.В. Освітній менеджмент: закономірності та основні принципи	229
Липчанко-Ковачик О.В., Попович А. Формування навичок роботи з художнім твором в умовах дистанційного навчання	231
Рубіш М.А. Особливості впровадження інклюзивного навчання в закладах освіти	233
Товканець Г.В. Дослідницький підхід в освіті	234
Товканець О.С. Управління якістю освіти як відображення мети та стандартів освіти	236
Фізеші О.Й. Поняття «управління освітою» в науковому дискурсі	238
Черепаня М.Т. Інтернатні заклади в Україні: підпорядкування та управління	241
Щербан Т.Д., Гоблик В.В. Психологічні особливості підготовки майбутніх управлінців в умовах дистанційної освіти	243

СЕКЦІЯ 7. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Trushkina N., Zhyvko Z. Transformation of logistics services for agricultural product consumers in the digital age	246
Джунієв Л.В., Ємчук Л.В. Особливості управління інноваційними бізнес-процесами за умов розвитку інформаційного суспільства	247
Іртищева І.О., Романенко С.С. Державно-громадське управління та принципи побудови спортивно-оздоровчої сфери	250
Ларка Л.С. Особливості організації проведення маркетингових досліджень в умовах інформаційного суспільства	253
Немчук П.В. Система управління за умов функціонування інформаційного суспільства	257
Папп В.В., Бошота Н.В. Роль державного управління у розвитку туристичної сфери країни	259
Сидоренко Є.В. Інструменти цифровізації для місцевого економічного розвитку	261
Товт Т.Й. Адаптація процесу адміністрування публічних послуг в умовах воєнного стану	263
Юшин С.О. Міра поєднання централізації і децентралізації державної влади в умовах становлення інформаційного суспільства	266

управління якістю освіти є квінтесенцією: 1) сутності поняття; 2) процедур діагностування; 3) аналізу явищ та властивостей суб'єктів освітнього процесу.

У цьому сенсі воно має відповідати: а) особистісним та суспільним цілям освіти; б) політичній стратегії розвитку освіти в контексті вітчизняних та світових тенденцій; в) закономірностям менеджменту освіти на всіх рівнях управління.

Список використаних джерел:

1. Вікторов, В. Г. Проблема управління якістю освіти (соціально-філософський аналіз). *Вища освіта України*. 2005.4(4). С. 16–24.

2. Мармаза, О.І. *Інноваційні підходи до управління навчальним закладом*. Харків. : Основа, 2004. 240 с.

УДК 373.31 (07)

ФІЗЕШ О.Й.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

ПОНЯТТЯ «УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ» В НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

На сучасному етапі в науковому дискусії використовується ряд синонімічних понять на позначення процесу управління в сфері освіти, серед яких: «управління», «керівництво», «менеджмент», «адміністрування» та ін. Спробуємо розібратися: наскільки ці поняття є синонімічними, що спільне та відмінне між ними в контексті управління освітніми процесами. Так, упродовж життя ми часто зустрічаємося зі словами «керувати», «управляти», «керівник» та «управлінець». Разом з тим, зауважимо, що поняття «управління» та похідні від нього вживаються відносно різних складових суспільного середовища, а також відносно різних видів людської діяльності. Наприклад: державне, виробниче, господарське управління тощо.

У Словнику української мови (1970-1980) поняття «управління» визначається як:

- 1) дія за значенням: управляти – спрямовувати діяльність, роботу кого-, чого-небудь; бути на чолі когось, чогось; керувати;
- 2) адміністративна установа або відділ якоїсь установи, організації, що відає певною галуззю господарської, наукової, військової і т. ін. діяльності;
- 3) те саме, що й керування, що позначає спрямовувати діяльність кого-, чого-небудь; бути на чолі когось, чогось; давати вказівки; розпоряджатися; бути керівником установи, організації, відділу тощо; спрямовувати чий-небудь учинки; керівництво [1].

У «Філософському словнику» (2002) поняття «управління» тлумачиться як «функція високоорганізованих систем (соціологічних, біологічних, технічних), що забезпечує їхню структурну цілісність, підтримання заданого режиму діяльності, реалізацію програми досягнення мети» [2, с. 657]. Згідно поданого визначення сама сутність процесу управління визначається його інформаційним змістом, що перетворюється в сигнали, що спрямовують функціонування систем. Важливою складовою управління є забезпечення зв'язку між керуючою і керованою системами в загальній системі управління. Відтак, процес управління є можливим тільки в системах з досить розвинутим каналом прямого зв'язку, але з підвищенням ступеня складності системи управління зростає роль зворотнього зв'язку, адже принцип зворотного зв'язку є універсальним принципом, що діє в усіх системах управління, незалежно від рівня їх організації. Головним завданням управління є забезпечення цілеспрямованої дії на

керувану систему, тому ознакою будь-якого управління є його цілеспрямованість. Серед усіх вищезазначених систем управління (соціологічних, біологічних, технічних), саме соціальні системи вважаються найскладнішою та ієрархічно організованою структурою управління, оскільки соціальне управління спрямовується на забезпечення життєдіяльності суспільства, його розвитку тощо [2, с.657]. Автор багатьох праць з теорії систем В. Садовський зазначає, що «зв'язок системи з середовищем є особливим об'єктивним зв'язком» [3, с.211], який залежить, по-перше, від властивостей системи (середовища) і, по-друге, від конкретного характеру впливу системи (середовища) на середовище (систему). При розгляді системних об'єктів необхідно враховувати: 1) вплив середовища на систему, 2) вплив системи на середовище, 3) вплив системи на систему, відтак формулювання завдань системного дослідження повинно однаково стосуватися і системи, і її середовища [3, с. 215-216]. Зазначимо, що освітня система належить до високоорганізованих соціологічних систем, що мають свою внутрішню структуру та зв'язки між підсистемами, а також перебувають у складних взаємозв'язках із зовнішніми системами. Тому, здійснюючи системне дослідження сутності поняття «управління освітою», слід аналізувати систему не тільки саму по собі (освіту як систему), а в єдності з дослідженням середовища, до якого вона відноситься, адже освіта активно взаємодіє із зовнішнім по відношенню до неї середовищем – іншими соціальними системами – економікою, політикою, культурою, релігією тощо, що характеризує її відкритість, гнучкість, багатофункціональність та здатність до здійснення взаємовпливів із середовищем та іншими системами.

Управління як окрема діяльність формувалась і вдосконалювалась упродовж всієї історії розвитку людського суспільства: від часу поділу праці, виникнення потреби в суспільній праці тощо. Відтак, можна вважати, що управління виникло з потреб координувати розподіл праці між членами суспільства. Як зазначає Г. Дорошенко: «більшість учених вважає, що управління як діяльність виникло в період відокремлення ремесла від землеробства. У ринкових умовах господарювання управління регулюється законами його розвитку» [4]. Сучасна лексикологія використовує ряд синонімічних понять до слова «управління», серед яких: адміністрування, керування та менеджмент. Зокрема, останнє чи не є найбільш уживаним синонімом до слова «управління», особливо в контексті освітньої системи. Проте, на думку багатьох дослідників, не варто ототожнювати зміст цих понять. Зокрема, поняття «управління» як цілеспрямована дія на об'єкт з метою його зміни через зміну певних обставин, є більш загальним, оскільки, як ми вже зазначали вище, його дія поширюється на велику кількість різноманітних систем (освітню, технічну, господарську, суспільну тощо). А поняття «менеджмент» має на меті забезпечити ефективність управління через правильне, наукове керівництво персоналу, що входить до системи управління. Більш детальне тлумачення співвідношення понять «управління», «менеджмент», «керування», «адміністрування» в сфері освіти наведено в табл. 1.

Зважаючи на основний зміст поняття «управління» та синонімічних до нього понять, ми спробували з'ясувати сутність поняття «управління» в освітній сфері. Так, у «Педагогічному словнику» С. Гончаренка (1997) термін «управління» або ж «управління освітою» не визначається, хоча й вживається в контексті тлумачень інших понять. Разом з тим, у межах педагогіки як науки виокремлюється окремий розділ «Школознавство» або «Соціально-педагогічні основи управління освітою», який вивчає сутність, принципи, види, функції, методи здійснення управління в системі освіти України.

Поняття «управління освітою» регламентується Законом України «Про освіту» (2017), що включає розділ VIII «Управління та контроль у сфері освіти», а також окремі статті цього закону безпосередньо пов'язуються з управлінням освітнього закладу (Стаття 24. Управління закладом освіти; Стаття 26. Керівник закладу освіти; Стаття 27. Колегіальні органи управління закладів освіти) [5].

**Зміст понять «управління», «менеджмент», «керування»,
«адміністрування» в сфері освіти**

Управління	Менеджмент	Керування	Адміністрування
це процес координації всіх необхідних компонентів для досягнення певного результату в діяльності закладів освіти чи в освітній сфері, яка, в тому числі, можлива й за допомогою технічних засобів (роботів, електронних систем тощо)	це система організації праці в закладах освіти, що забезпечує існування такої координації, реалізується лише людьми (керівниками)	здатність особи впливати на поведінку і мотиви діяльності підлеглих з метою досягнення цілей організації; направляюча діяльність керівника закладу освіти	управлінська діяльність державних органів управління освітою; організаційна діяльність у сфері управління освітою; органи виконавчої влади держави в галузі освіти; посадова особа, що керує закладом освіти

Складено на основі: [4].

Зваживши на вищевикладене, ми окреслимо наступне визначення поняття «управління освітою», під яким розуміємо цілеспрямовану, організовану діяльність державних та колегіальних органів управління освітою, що спрямована на розробку рішень, організацію, контроль та регулювання системи освіти в Україні відповідно до законів та інших нормативно-правових актів, що регламентують освітню діяльність у нашій державі. Зауважимо, що в контексті поняття «управління освітою» виокремлюються суб'єкт та об'єкт управління. Так, «суб'єкт управління освітою» розуміємо як сукупність спеціально створених державних, громадських органів та органів самоврядування, їх підрозділи, посадові особи, що реалізують функції управління, а «об'єкт управління освітою» – це система освіти, органи управління освітою, їх підрозділи, посадові особи, заклади освіти, на яких розповсюджується організуючий, регулюючий і координуючий впливи держави та громадськості. Управління освітою як процес та специфічний вид діяльності здійснюється з урахуванням принципів: державотворення, науковості, демократизації та гуманізації, цілеспрямованості, плановості, компетентності, оптимізації, ініціативи та активності, об'єктивності, поєднання колегіальності з персональною відповідальністю кожного учасника освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980). URL: <http://sum.in.ua/s/upravlinnja>. Дата відвідання: 28.03.22 р.
2. Філософський енциклопедичний словник / За ред. В.І. Шинкарука. К.: Абрис, 2002. 751 с. с.657-658. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskiy_entsyklopedychnyi_slovyk.pdf. Дата звернення: 28.0832022 р.
3. Садовский В.Н. Основания общей теории систем: Логико-методологический анализ. М.: Издательство «НАУКА», 1974. 280 с.
4. Менеджмент: навч. посібник / за заг. ред. Г.О. Дорошенко. Харків, «ВСВ-Принт», 2015. 300 с. URL: https://pidru4niki.com/85073/menedzhment/upravlinnya_vidi_skladovi#36. Дата звернення: 28.03.2022р.
5. Закон України «Про освіту» (2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> Дата звернення: 28.03.2023 р.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>